

Användarguide till Frilansavtalet

(Uppdragstagaravtal för journalister)

Vem kan använda det?

Du som är medlem i Journalistförbundet och utför frilansuppdrag för, eller säljer färdigt material till, ett företag som har publicistisk verksamhet och som har kollektivavtal med Journalistförbundet omfattas av avtalet.

Hur vet jag om företaget har kollektivavtal?

De allra flesta dagspress-, tidskrifts- och etermedieföretag har kollektivavtal med Journalistförbundet. Är du osäker på om avtalet gäller kan du kontakta Journalistförbundet Rådgivning.

Det här innehåller avtalet:

- **Beställningsregler**

När en uppdragsgivare gör en beställning ska den innehålla information om uppdragets ämnesområde, omfång samt deadline. Om ni har kommit överens om att uppdragsgivaren först ska titta på materialet, innan den bestämmer om den vill anta det, så måste uppdragsgivaren ge besked om den vill köpa det eller inte inom tre veckor. Har du däremot skickat in material utan att komma överens om att det är för påsyn, så har företaget inget ansvar för materialet.

- **Deadline**

Om du lämnar materialet efter överenskommen deadline och det innebär att publiceringen av materialet blir försenad, så har uppdragsgivaren rätt att häva överenskommelsen. Om den meddelar dig att den vill häva överenskommelsen på grund av att publiceringen försenas, behöver den heller inte betala för materialet.

- **Avbrutet uppdrag**

Om uppdragsgivaren skulle avbryta uppdraget, och det inte beror på dig, måste uppdragsgivaren ändå ge skälig ersättning. Detta innebär att om du har gjort hela jobbet klart och uppdragsgivaren plötsligt säger att den har ångrat sig, så ska du ändå få fullt arvode plus eventuell överenskommen kostnadsersättning (mer om kostnadsersättning nedan). Avbryter

uppdragsgivaren uppdraget när du hunnit halvvägs, bör den ge dig minst halva arvode, och så vidare.

Om den avbryter uppdraget för att du har misskött dig på något sätt, till exempel inte fullgjort ditt uppdrag eller inte levererat det ni har överenskommit om, måste uppdragsgivaren inte heller betala arvode. Om en sådan situation uppstår, vänd dig till Journalistförbundet Rådgivning.

- **Upphovsrätt**

Om ni inte särskilt avtalar om upphovsrätten så gäller principerna i Upphovsrättslagen. Det vill säga bland annat att medieföretaget får publicera eller sända materialet en gång i ett medium. I avtalet finns ett förtydligande om lagens regler kring ideell upphovsrätt, som bland annat innebär att materialet inte får användas så att det kränker frilansens journalistiska anseende.

Om ni kommer överens om att materialet får användas för mer än en publicering eller sändning en gång, var noga med att upplysa uppdragsgivaren om att det ska avspeglas i arvodet. Begär alltså mer betalt om uppdragsgivaren kräver att få publicera materialet i fler medium eller fler kanaler än vad materialet är särskilt framtaget för (till exempel om du har gjort materialet till en viss tidning och materialet även får användas av andra titlar inom samma tidningsföretag/koncern eller om det även ska användas på en eller flera webbplatser).

Är uppdragsgivaren ett dagspressföretag kan du också ta hjälp av den lokala arbetsplatsklubben i förhandlingen (se mer om det under rubriken "Specialregler för dagspressföretag").

- **Arvodering**

Uppdragsgivare och frilans ska komma överens om arvode i samband med beställningen. För material som du har skickat för påsyn ska arvodet bestämmas senast när uppdragsgivaren antar materialet. Om uppdragsgivaren utökar uppdraget (till exempel ber om en extra intervju eller annan typ av bild/film än vad ni först kommit överens om) så ska arvodet utökas i motsvarande grad. Arvodet betalas normalt genom faktura och ska betalas ut oavsett om materialet publiceras eller inte, såvida materialet inte inkommit för sent (se ovan under "deadline").

När du förhandlar om arvode, utgå från Journalistförbundets frilanskalkylator, för att komma fram till ett rättvisande arvode för varje enskilt uppdrag. Kalkylatorn tar hänsyn till kostnader i just ditt företag, men du kan också med hjälp av kalkylatorn anpassa ditt arvodesanspråk till löneläget på det företag du gör uppdrag för. För att få reda på löneläget kan du kontakta den lokala journalistklubben. Vet du inte vem på företaget du ska vända dig till, kontakta Journalistförbundet Rådgivning.

- **Kostnadsersättning**

Om ditt uppdrag innebär resor eller andra kostnader ska uppdragsgivaren ersätta dig för det. En förutsättning för att du ska få ersättning är dock att ni kommit överens om det i förväg. Det är alltså viktigt att du redan när du säljer in ditt jobb tar upp vilka extrakostnader uppdraget innebär och kommer överens med uppdragsgivaren om vilken ersättning du ska få för dina extrakostnader.

- **"Uppsägningstid"**

Om du har ett löpande uppdrag hos samma uppdragsgivare och uppdragsgivaren vill avsluta eller göra en större förändring i överenskommelsen, ska du få besked om det två månader i förväg. Om du har haft ett löpande uppdrag i mer än två år ska uppdragsgivaren meddela dig fyra månader i förväg. Du behöver inte ha ett skriftligt avtal för att denna regel ska gälla. Om du till exempel har haft i uppdrag att leverera fyra texter, bilder, radio- eller tv-inslag i månaden och uppdragsgivaren vill ändra det till två uppdrag i månaden eller helt avsluta samarbetet så måste den alltså ge dig "uppsägningstid".

Det kan också vara så att du löpande har levererat uppdrag i ungefär samma omfattning varje månad, utan att det har varit uttalat vilken typ av material det ska vara. Om uppdragsgivaren då vill avsluta samarbetet så ska du få besked om det enligt regeln. Under "uppsägningstiden" ska du antingen få uppdrag i samma omfattning och därmed också arvode, eller, om uppdragsgivaren inte har användning för ditt material, så ska du i så fall få motsvarande ersättning under "uppsägningstiden".

Om du har ett avtal med uppdragsgivaren där ni har kommit överens om till exempel att uppdraget ska löpa i sex månaders tid och sedan upphöra, så gäller ert avtal. Då behöver uppdragsgivaren inte ge någon ytterligare uppsägningstid utöver det ni har avtalat om.

- **Specialregler inom dagspress**

På dagstidningsföretag finns specialregler, som inte gäller på övriga områden, som ger arbetsplatsklubbarna möjlighet att förhandla för frilansar. Dels kan journalistklubben, om frilansen ber om det, hjälpa till att förhandla om arvode för frilansen och dels ska företaget förhandla med klubben innan man anlitar en frilans för ett löpande uppdrag. Här kan alltså klubben även vara med och påverka villkoren för frilansen.

Utöver detta ska företaget förhandla med klubben om det har för avsikt att avsluta eller förändra frilansuppdragets omfattning. Ta alltså kontakt med den lokala journalistklubben när du är på väg att teckna avtal med ett dagspressföretag. Om du inte vet vem du ska vända dig till: kontakta Journalistförbundet Rådgivning så guidas du vidare. Denna regel gäller alltså inte inom tidskrifts- och etermedieområdena.

Gäller avtalet i alla lägen?

Ja, så länge ni inte avtalar om något annat måste de företag som omfattas av Uppdragstagaravtalet för journalister (som frilansavtalet formellt heter) följa avtalets regler. Det är dock möjligt att göra enskilda överenskommelser om enskilda delar av avtalets regler och då gäller det du i stället har kommit överens om med din uppdragsgivare. Utgångspunkten är dock att detta avtal är ett minimiavtal och att om ni ska komma överens om andra villkor så ska det vara till fördel för dig som frilans.

Om uppdragsgivare "pushar på" för sämre avtal, kontakta din frilansklubb eller Journalistförbundet Rådgivning, så att vi gemensamt kan motverka försämringar.